

KUZDER RITA

Lidija Dimkovszka: Tartalék élet

Napkút Kiadó
Budapest, 2015
414 oldal, 3490 Ft

A magyar olvasó immár a második Európai Irodalmi díjas makedón regényt tarthatja a kezében, ezt is Czinege-Panzova Annamária kitűnő fordításában.

Lidija Dimkovszka egyike azoknak a tehetséges kortárs makedón íróknak, akit korábban már a versesköteteiért is több díjjal tüntettek ki. Ugyanakkor ezzel a regényével már sikeres két kötetes íróként is bemutatkozott az olvasók számára.

A regény a fejénél összenőtt sziámi ikerlányok, Zlata és Szrebra (a nevek jelentése arany és ezüst) történetét meséli el. A testvérek a magány és a másság elfogadása mellett az élet értelmét kutatják, de számos fizikai akadályba ütköznek a családi és a társadalmi környezetükben.

Az elbeszélés 1984-ben kezdődik, Szkopjében egy júniusi délutánon, s 2012 augusztus 18-án fejeződik be ugyanazon a helyszínen. A szereplők különbözőek, de ugyanazt a jósló játékot játsszák, ez a motívum foglalja keretbe a történetet, huszonnyolc év történetét, a felnőtté válást, a szenvedést, a szerelem és a harag megtapasztalását.

Érdekes párhuzam a történet és az író élete között, hogy Lidija Dimkovszka 1971 augusztusában született Szkopjében, és a főszereplők is ugyanott születtek 1972 augusztusában. Noha a történet nem életrajzi ihletésű, de a regény háttértörténetét adó balkáni, makedón, még szűkebben szkopjei történelem, helyleírás, szociális jellemzés mind-mind nagyon hiteles forrásból származó információkra épül, szinte azt érezzük, hogy ezeket mind a saját bőrén tapasztalhatta az író. Azokban az olvasókban, akik ismerik a helyszínt és az utóbbi harminc év balkáni történelmét, egyfajta nosztalgia fog ébredni, míg azok számára, akik előtt mindez ismeretlen, rengeteg új információt fog nyújtani a térségről.

Itt is feltűnik egy párhuzam az összenőtt ikerlányok és a több államból álló Jugoszlávia között, a szétválasztó műtétre akkor kerül sor, amikor Jugoszláviában kitör a délszláv háború. Ahogy az egyik lány nem éli túl a műtétet, úgy Jugo-

szlávია sem, hiszen tagállamaira hullik szét.

A regény sűrű, tömör, már-már dokumentarista stílusban íródott. A szerkesztés formájára is vonatkozik ez a „sűrű” jellemző, hiszen még a párbeszéddek sem oldják fel a szöveg tömörségét, mert folytatólagosan, mindössze idézőjelbe szedve különülnek el a szöveg többi részétől.

A történet mesélője az egyik ikerlány, Zlata, aki egyes szám első személyben mondja el a saját és testvére történetét. Az esemény 1984-től 2012-ig tartó időszakot fogja át, a helyszín pedig Szkopje, London majd újra Szkopje. Noha az események folyamata ezt a sejtést kelti bennünk, a regény mégsem önéletrajzi ihletésű. Több utalás is enged erre következtetni: például, amikor Zlata a következő kijelentést teszi: „*Nem lettem író. Most sem tudok írni. Az írás magányos tett, én viszont még most is érzem a fejemenél Szrebra fejét is. S szégyellem, és kényelmetlen nekem, és nem tudok írni*” ... A regénynek ez a szála már személyesebb (a narráció miatt), de mégsem érzelmes nyelvezetű, inkább távolságtartóan, tárgyilagosan elmesélt történet. Az olvasóban olyan érzést kelthet, mintha a főszereplőt nem is érintenék meg az érzelmek, bennünket, olvasókat sokkal inkább felkavarnak. Szokatlan történésekkel, pszichológiai elemzésekkel, a szerelem egyedi megközelítésével ábrázolja ezt az író.

Érdekes, ahogy Dimkovszka bemutatja a sziámi ikerlányok mindennapi nehézségeit is, amelyekbe másképp talán nem is gondolunk bele. Például, amikor még picik a gyerekek s egyikőjük már az állással próbálkozik, de a másik még csak kúszni akar. Vagy amikor a továbbtanulásról kell dönteniük, mindketten ugyanarra a szakra kénytelenek beiratkozni az egyetemen, hiába teljesen más az érdeklődésük. S a nagy kérdés a lányok számára, a szerelem és a házasság megélése, mely a tragikus kimenetelű szétválasztó műtéthez vezetett...

Az elbeszélés egy személyes, politikai és történelmi regény arról az időről, amelyben élünk, és azokról az emberekről, akikkel azonosulni tudunk.